

Національна команда експертів з реформування вищої освіти

ЗАХАРЧЕНКО В.М.
проректор з науково-педагогічної роботи
Одеської національної морської академії

**Впровадження
Національної рамки кваліфікацій**

www.tempus.org.ua

Структура презентації

- **Історія розроблення Національної рамки кваліфікацій** (нормативні посилання, основні підходи, структура, перші підсумки);
- **Впровадження Національної рамки кваліфікацій** (нормативні посилання, актуальні заходи);
- **Акценти**
 - освітні та професійні кваліфікації (зміст, присвоєння, проблемні питання, актуальні задачі);
 - кваліфікації вищої освіти (зіставлення дескрипторів, проблемні питання, актуальні задачі);
 - компетентністний підхід;
- **Висновки.**

www.tempus.org.ua

Рамки кваліфікацій

Рамка кваліфікацій - цілісний структурований опис кваліфікаційних рівнів, через який можуть бути виражені та співвіднесені між собою в узгоджений спосіб всі кваліфікації.

Рамки кваліфікацій:

- Створюють основи для розроблення освітніх і професійних стандартів, що ґрунтуються на результатах навчання (компетентностях);
- Сприяють визнанню кваліфікацій.

Розроблення Національної рамки кваліфікацій (нормативні документи)

- Розпорядження КМУ від 27.08.2010 N 1727 "Деякі питання розроблення Національної рамки кваліфікацій";
- Постанова КМУ від 29.12.2010 N 1225 "Про утворення міжвідомчої робочої групи з питань розроблення та впровадження Національної рамки кваліфікацій";
- Наказ МОН від 03.11.2010 № 1054 "Про створення робочих груп із розроблення Національної рамки кваліфікацій".
- Постанова КМУ від 23.11.2011 № 1341 „Про затвердження Національної рамки кваліфікацій”;
- Спільний наказ МОНмолодьспорту та Мінсоцполітики від 20.04.2012 № 488 / 225 «Про затвердження Плану заходів щодо впровадження Національної рамки кваліфікацій».

Розроблення Національної рамки кваліфікацій (1)

Мета (постанова КМУ від 23.11.2011 № 1341)

- введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців;
- забезпечення гармонізації норм законодавства у сфері освіти та соціально-трудових відносин;
- сприяння національному і міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні;
- налагодження ефективної взаємодії сфери освітніх послуг та ринку праці.

Робочі групи (наказ МОН від 03.11.2010 № 1054)

- робоча група за рівнями вищої освіти;
- робоча група за рівнями професійно-технічної освіти;
- робоча група за рівнями загальної середньої та дошкільної освіти.

TEMPUS
Modernising higher education

www.tempus.org.ua

Розроблення Національної рамки кваліфікацій (2)

Основні фактори:

- Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (*The European Qualifications Framework for Lifelong Learning / EQF for LLL*);
- Рамка кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (*Qualifications Framework for the European Higher Education Area / QF for the EHEA*);
- Структура вітчизняної системи освіти та система вітчизняних освітньо-кваліфікаційних рівнів;
- Вітчизняна система кваліфікацій та класифікація професій;
- Кваліфікаційні характеристики професій працівників (галузеві та наскрізні).

TEMPUS
Modernising higher education

www.tempus.org.ua

Структура Національної рамки кваліфікацій

- **Національна рамка кваліфікацій (НРК)** – системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів.
- **Кваліфікаційний рівень** - структурна одиниця Національної рамки кваліфікацій, що визначається певною сукупністю компетентностей, які є типовими для кваліфікацій даного рівня.
- 10 кваліфікаційних рівнів
- **Система компетентностей:**
 - Знання
 - Уміння (когнітивні та практичні)
 - Комунікація
 - Автономність і відповідальність+
Узагальнений опис рівня (інтегральна компетентність).

Зіставлення рамок кваліфікацій (компетентності)

EQF for LLL	QF for EHEA	НРК
<ul style="list-style-type: none">▪ Знання;▪ Уміння (когнітивні, та практичні);▪ Автономність і відповідальність	<ul style="list-style-type: none">▪ Знання та розуміння;▪ Застосування знань та розуміння;▪ Формування суджень;▪ Комунікація;▪ Здатності до навчання	<ul style="list-style-type: none">▪ Знання;▪ Уміння (когнітивні та практичні);▪ Комунікація;▪ Автономність і відповідальність + <ul style="list-style-type: none">▪ Інтегральна компетентність

Національна рамка кваліфікацій та система освіти (прогноз)

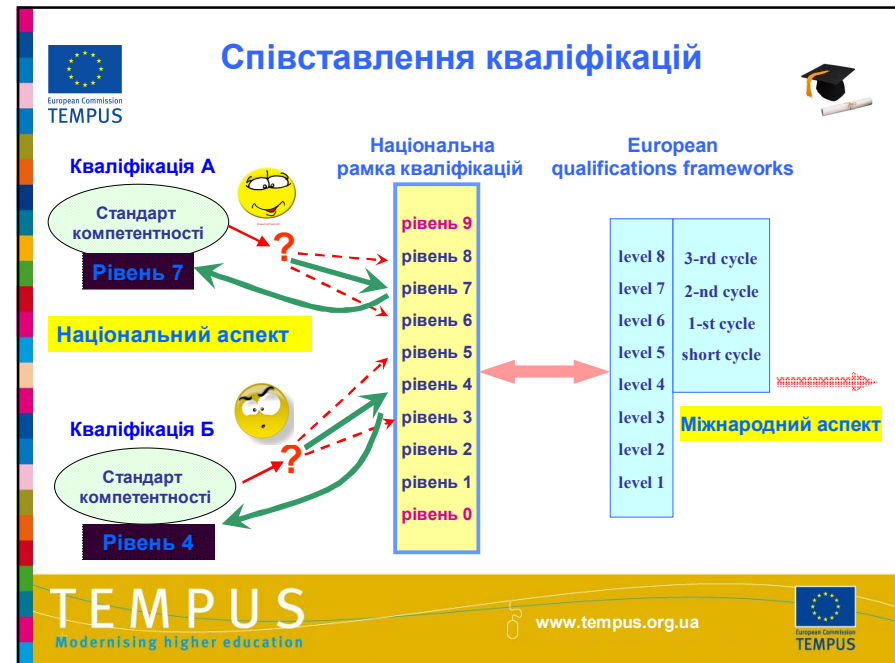
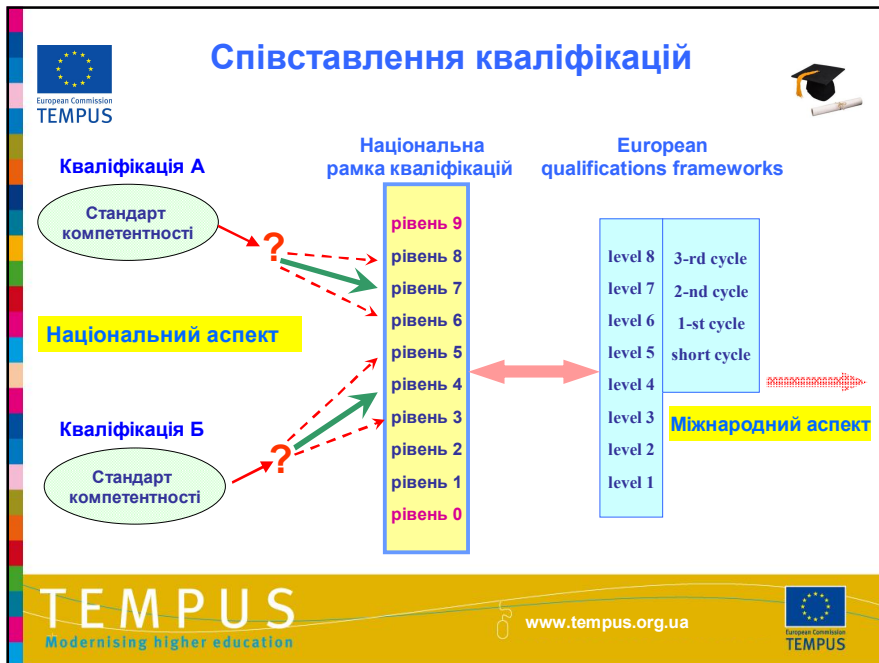
Рівень НРК	Загальна середня освіта	Професійно-технічна освіта	Вища освіта
0	Дошкільна		
1	Початкова		
2	Базова	Кваліфікований робітник (свідоцтво)	
3	Повна		
4		Кваліфікований робітник (диплом)	Молодший спеціаліст
5			Бакалавр
6			Магістр
7			Кандидат наук
8			Доктор наук
9			

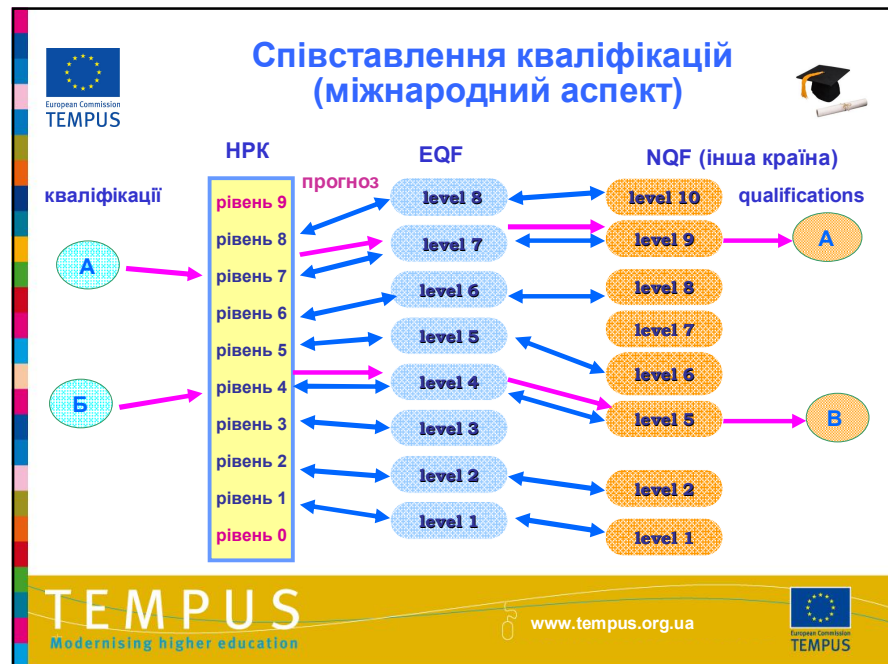
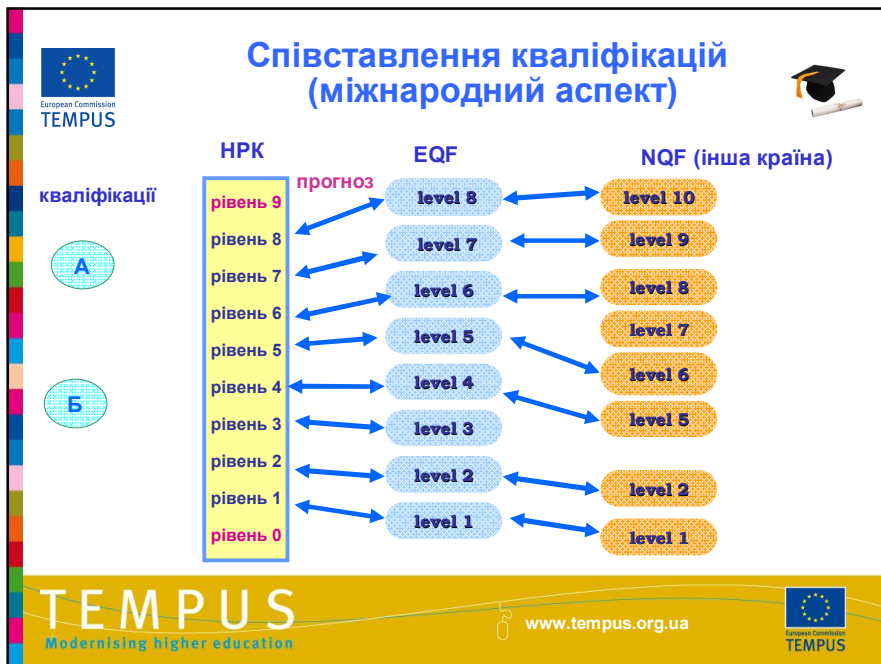

www.tempus.org.ua

Зіставлення рамок кваліфікацій

EQF for LLL	QF for EHEA	НРК (прогноз)
		Рівень 0
Level 1		Рівень 1
Level 2		Рівень 2
Level 3		Рівень 3
Level 4		Рівень 4
Level 5	Short cycle	Рівень 5 Молодший спеціаліст
Level 6	First cycle	Рівень 6 Бакалавр
Level 7	Second cycle	Рівень 7 Магістр
Level 8	Third cycle	Рівень 8 Кандидат наук
		Рівень 9 Доктор наук

www.tempus.org.ua

Національна рамка кваліфікацій: перші підсумки

- НРК створена як структурований опис кваліфікаційних рівнів;
- До роботи над розробленням НРК залучено соціальних партнерів;
- НРК є базою для забезпечення прозорості та порівнянності вітчизняних кваліфікацій на національному та міжнародному рівнях;
- НРК охоплює усі типи кваліфікацій – освітні та професійні;
- НРК впроваджує результатний підхід до здобуття та присвоєння кваліфікацій (оснований на результатах навчання);
- НРК запроваджує 4 базові компетентності та інтегральну компетентність як основу для розроблення стандартів компетентності та порівнянності кваліфікацій.

TEMPUS
Modernising higher education

www.tempus.org.ua

Впровадження Національної рамки кваліфікацій

- Спільний наказ МОНмолодьспорту та Мінсоцполітики від 20.04.2012 № 488 / 225 «Про затвердження Плану заходів щодо впровадження Національної рамки кваліфікацій».

До реалізації заходів з впровадження Національної рамки кваліфікацій залучені:

- Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України;
- Міністерство соціальної політики України;
- Національна академія педагогічних наук України;
- інші центральні органи виконавчої влади;
- всеукраїнські об'єднання організацій роботодавців;
- всеукраїнські профспілки та їх об'єднання;
- інші установи.

TEMPUS
Modernising higher education

www.tempus.org.ua

Впровадження Національної рамки кваліфікацій

Передбачено реалізацію у 2012 – 2015 роках заходів з:

- Організаційного та методичного забезпечення;
- Нормативно-правового забезпечення;
- Інформаційного забезпечення;
- Кадрового забезпечення;
- Організації співпраці з соціальними партнерами;
- Залучення міжнародної технічної і фінансової допомоги;
- Забезпечення міжнародного визнання НРК;
- Реалізації пілотних проектів.

TEMPUS
Modernising higher education

www.tempus.org.ua

Актуальні заходи з впровадження Національної рамки кваліфікацій

- Розроблення стратегії розвитку національної системи кваліфікацій;
- Розроблення концепції національної стандартної класифікації освіти;
- Розроблення дескрипторів для різних типів кваліфікацій, визначення термінів підготовки та траєкторій навчання;
- Забезпечення якості кваліфікацій (зокрема – процедур валідації та присвоєння кваліфікацій);
- Створення професійних та освітніх стандартів на основі компетентнісного підходу;
- Забезпечення відповідності Національної рамки кваліфікацій критеріям Європейської рамки кваліфікацій навчання впродовж життя і Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти.

TEMPUS
Modernising higher education

www.tempus.org.ua

Визначення кваліфікації

1. Класифікатор професій (КП):

Кваліфікація – здатність виконувати завдання та обов'язки відповідної роботи.

2. Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні:

Кваліфікація з вищої освіти - будь-який ступінь, звання, диплом або інше свідоцтво, що видане компетентним органом і засвідчує успішне закінчення програми з вищої освіти.

3. Національний освітній глосарій (вища освіта):

Кваліфікація - офіційний результат оцінювання й визнання, який отримано, коли компетентний орган установив, що особа досягла результатів навчання за заданими стандартами.

Типи кваліфікацій

- Освітні (академічні) – присвоюються у сфері освіти на основі освітніх стандартів;
- Професійні – присвоюються у сфері праці на основі професійних стандартів.

Розподіл кваліфікацій на освітні (академічні) та професійні потребує змін у підходах до:

- визначення кваліфікацій;
- здобуття кваліфікацій;
- присвоєння кваліфікацій;
- формування навчальних програм.

Кваліфікації (освітні та професійні)

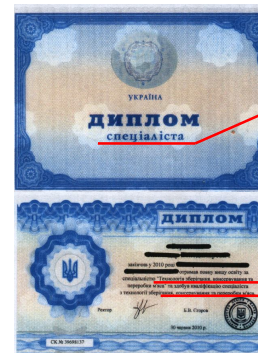

Кваліфікації передбачають:

- Наявність відповідних стандартів компетентності;
- Наявність органів, що розробляють та затверджують стандарти компетентності;
- Наявність органів, уповноважених присвоювати кваліфікації;
- Наявність правил щодо присвоєння кваліфікацій (включаючи методи демонстрації компетентності та критерії оцінювання);
- Визначеність академічних та/або професійних прав, що надають кваліфікації;
- Визначеність вимог та правил щодо підтвердження кваліфікацій (за потреби; для регульованих професій).

Кваліфікації у документах про вищу освіту (1)

Освітньо-кваліфікаційний рівень

Спеціальність (напрямок)

кваліфікація

Класифікатор професій: кваліфікація визначається рівнем освіти та спеціалізацією.

Кваліфікація

Класифікатор професій: У дипломі спеціаліста (молодшого спеціаліста) кваліфікація визначається через назву професії (інженер-механік, економіст, ... тощо)

Кваліфікації у документах про вищу освіту (2)

- Класифікатор професій містить класифікацію професій та показчик професійних назв робіт;
- Клас професій охоплює групу професійних назв робіт.

2143 Професіонали в галузі електротехніки

2143.2 Інженери-електрики

2143.2 Інженер з експлуатації протиаварійної автоматики

2143.2 Інженер перетворювального комплексу

2143.2 Інженер служби підстанцій

2143.2 Інженер-енергетик

2143.2 Старший електромеханік-командир

.....

Кваліфікаційні характеристики сформовані не для усіх професій (класів професій).

Кваліфікації у документах про вищу освіту (3)

- Присвоєння освітньої кваліфікації здійснюється на підставі відповідності результатів навчання освітнім стандартам;
- Професійні кваліфікації для молодших спеціалістів та спеціалістів пропонується визначати через назву професії;
- Класифікатор професій не визначає підходів до присвоєння професійних кваліфікацій бакалаврам та магістрам;
- Присвоєння професійних кваліфікацій за назвами професій (за класами професій) ускладнюється відсутністю стандартів компетентності для значної кількості професій.

Освітні кваліфікації (1)

- Існує усталений перелік освітніх кваліфікацій (освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні, наукові ступені);
- Існують узагальнені описи освітніх кваліфікацій (положення про освітньо-кваліфікаційні рівні);
- Існують правила присвоєння кваліфікації та уповноважені органи (ДЕК, ДКК);
- Зрозумілими є академічні права власників кваліфікацій та траєкторії навчання;
- Узагальнені описи освітніх кваліфікацій та освітні стандарти (ОКХ та ОПП) сформовані на основі “скороченого” набору компетентностей (знання та уміння).

TEMPUS
Modernising higher education

www.tempus.org.ua

Освітні кваліфікації (2)

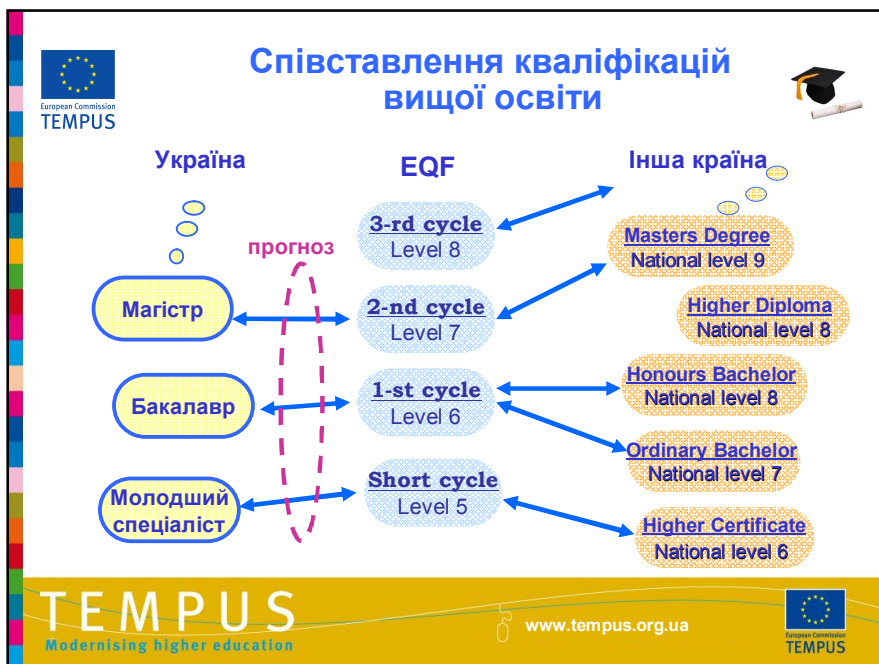
Актуальні задачі:

- Розроблення дескрипторів вітчизняних освітніх кваліфікацій на основі системи компетентностей Національної рамки кваліфікацій;
- Формальне зіставлення вітчизняних освітніх кваліфікацій з Національною рамкою кваліфікацій (за рівнями);
- Верифікація сумісності та формування зіставлення вітчизняних кваліфікацій вищої освіти з Рамкою кваліфікацій Європейського простору вищої освіти;
- Впровадження компетентнісного підходу (орієнтація на результати навчання) в освітні стандарти та навчальні програми, практику викладання та оцінювання.

TEMPUS
Modernising higher education

www.tempus.org.ua

- Впровадження компетентнісного підходу**
- Перехід від “процесного” до результатного підходу до організації навчання;
 - Визначення запланованих (очікуваних) результатів навчання (компетентностей):
 - нормативних (для галузі освіти);
 - на рівні програми навчання;
 - на рівні навчальних дисциплін (курсів, модулів);
 - Впровадження технологій навчання, орієнтованих на заплановані результати (наприклад - робота в команді, прийняття рішень, лідерство тощо);
 - Впровадження стандартів оцінювання, орієнтованих на вимірювання результатів навчання.
- TEMPUS**
Modernising higher education
- www.tempus.org.ua

Класифікація освіти

Розширені галузі освіти (МСКО – 2011):

- Загальні програми;
- Освіта (підготовка вчителів та педагогіка);
- Гуманітарні науки та мистецтво
- Соціальні науки, бізнес та право
- Наука (науки про життя, фізичні науки, математика та статистика, комп'ютерна справа)
- Технічні науки (інженерія, виробництво та будівництво);
- Сільське господарство, лісництво, ветеринарні науки;
- Медицина та здоров'я;
- Служби (сервіс, транспорт, безпека).

TEMPUS
Modernising higher education

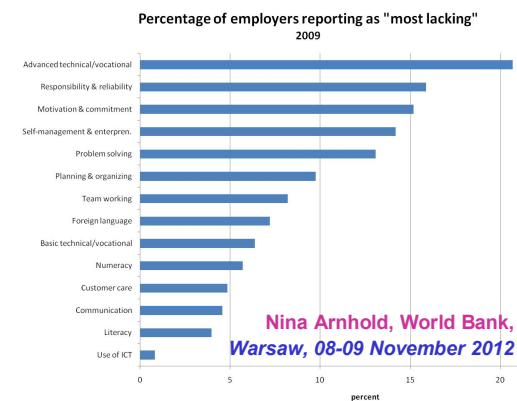
www.tempus.org.ua

Найбільш “дефіцитні” якості працівників

1. Розвинута професійна компетентність;
2. Відповідальність та надійність;
3. Вмотивованість та обов'язковість;
4. Самоорганізація;
5. Вирішення проблем;
6. Планування та організація;
7. Робота в команді;
8. Використання іноземної мови.

TEMPUS
Modernising higher education

www.tempus.org.ua

Професійні кваліфікації (1)

- Професійні кваліфікації присвоюються різними провайдерами:
 - за професіями;
 - за кваліфікаційними рівнями робіт (ранги, класи, категорії ...);
- Існує >6000 професійних назв робіт;
- Кваліфікаційні характеристики сформовані не для усіх класів професій;
- Кваліфікаційні характеристики, як правило, встановлюють:
 - завдання та обов'язки (компетенції);
 - вимоги щодо знань (інші компетенції не враховані);
 - вимоги щодо наявності освіти певного рівня;
- Вимоги щодо знань, як правило, не відображують необхідних діапазону та глибини знань, зокрема – знань теорій та методів відповідних наук.

Професійні кваліфікації (2)

- Наявні кваліфікаційні характеристики професій працівників, як правило, не є порівняними з національною та європейськими рамками кваліфікацій.

Актуальні задачі:

- Формування професійних стандартів на основі системи компетентностей Національної рамки кваліфікацій;
- Формальне зіставлення професійних кваліфікацій з Національною рамкою кваліфікацій (за рівнями).

Професійні кваліфікації (2)

- Найважливіші кваліфікаційні характеристики професій працівників, як правило, не є порівняними з національною та європейськими рамками кваліфікацій.

Актуальні задачі:

- Формування професійних стандартів на основі системи компетентностей Національної рамки кваліфікацій;
- Формальне зіставлення професійних кваліфікацій з Національною рамкою кваліфікацій (за рівнями).

Актуальним є питання взаємозв'язків освітніх та професійних кваліфікацій.

Дескриптори кваліфікацій вищої освіти

Молодший спеціаліст (Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні)
- загальнокультурна підготовка, спеціальні уміння та знання, певний досвід їх застосування для вирішення типових професійних завдань.

Рівень 5 (Національна рамка кваліфікацій)

- здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі в певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів відповідної науки і характеризується певною невизначеністю умов;
- здійснення обмежених управлінських функцій та прийняття рішень у звичних умовах з елементами непередбачуваності.

Level 5 (EQF for LLL)

- exercise management and supervision in contexts of work or study activities where there is unpredictable change.

Дескриптори кваліфікацій вищої освіти

Бакалавр (Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні)

- поглиблена загальнокультурна підготовка, фундаментальні та професійно-орієнтовані уміння та знання щодо узагальненого об'єкта праці, здатність вирішувати типові професійні завдання

Рівень 6 (Національна рамка кваліфікацій)

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;
- управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

Level 6 (EQF for LLL)

- manage complex technical or professional activities or projects, taking responsibility for decision-making in unpredictable work or study contexts.

TEMPUS
Modernising higher education

www.tempus.org.ua

Дескриптори кваліфікацій вищої освіти

Спеціаліст (Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні)

- спеціальні уміння та знання, певний досвід їх застосування для вирішення складних професійних завдань

Рівень 6 (Національна рамка кваліфікацій)

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;
- управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

Level 6 (EQF for LLL)

- manage complex technical or professional activities or projects, taking responsibility for decision-making in unpredictable work or study contexts.

TEMPUS
Modernising higher education

www.tempus.org.ua

Дескриптори кваліфікацій вищої освіти

Магістр (Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні)

- поглиблені спеціальні уміння та знання інноваційного характеру, певний досвід їх застосування та продукування нових знань для вирішення проблемних професійних завдань

Рівень 7 (Національна рамка кваліфікацій)

- здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;
- прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

Level 7 (EQF for LLL)

- manage and transform work or study contexts that are complex, unpredictable and require new strategic approaches.

Зіставлення рівнів компетентності

European QFs

Level 7
(second cycle EHEA)

Level 6
(first cycle EHEA)

Level 5
(short cycle EHEA)

Національна рамка кваліфікацій

Рівень 7 НРК

Рівень 6 НРК

Рівень 5 НРК

Чинний опис ОКР

Магістр
(1,5-2 роки)

Спеціаліст

Бакалавр
(типіві завдання)

Молодший спеціаліст

Зіставлення рівнів компетентності

European QFs	Національна рамка кваліфікацій	Чинний опис ОКР
Level 7 (second cycle EHEA)	Рівень 7 НРК	Магістр (1,5-2 роки)
Level 6 (first cycle EHEA)	Рівень 6 НРК	Бакалавр
Level 5 (short cycle EHEA)	Рівень 5 НРК	Молодший спеціаліст

www.tempus.org.ua

Висновки

- Національна рамка кваліфікацій (НРК) запроваджена на державному рівні та є основою для розвитку національної системи кваліфікацій;
- НРК узгоджена та впроваджується за участю соціальних партнерів;
- НРК описує освітні та професійні кваліфікації через результати навчання;
- Процес впровадження НРК стосується сфери освіти і сфери праці та потребує їх взаємодії;

Актуальні задачі з впровадження НРК:

- розроблення стандартів компетентностей для освітніх та професійних кваліфікацій на основі системи компетентностей НРК;
- зіставлення освітніх та професійних кваліфікацій з НРК;
- зіставлення кваліфікацій вищої освіти з Рамкою кваліфікацій Європейського простору вищої освіти;
- модернізація освітніх стандартів та навчальних програм на основі компетентнісного підходу.

www.tempus.org.ua

European Commission
TEMPUS

Дякую за увагу!

В.М. Захарченко

zvn@onma.edu.ua
+38-048-728-31-57

TEMPUS
Modernising higher education

www.tempus.org.ua

European Commission
TEMPUS